

RESTAURAREA UNOR VASE CERAMICE DESCOPERITE ÎN LOCALITATEA BABADAG, JUDEȚUL TULCEA

*expert restaurator ceramică,
Laborator Restaurare - Conservare
Patrimoniu Mobil și Imobil, ICEM Tulcea

Liliana MARCU*

Abstract: *The article presents some aspects of the conservation state and the restoration process of a group of five pots (one rushlight and four pitchers), discovered in an incineration tomb, in 2005 with the occasion of the archaeological excavations in the town of Babadag, Tulcea county, specific to the Roman period (III p.Chr.)*

These vessels were made out of a reddish paste, signaling the fact that they belong to the fine pottery class. Their origin is pontic. They have traces of an angobe applied unevenly, with some secondary burns. They have been made on the fast wheel in a medium and small spherical and globular shape. Three pots have a disc like aperture and one has a splay mouth.

After the restoration process is completed they will enter the ceramic object storage room in the History and Archaeology Museum within the „Gavrila Simion” Eco-Museum Research Institute in Tulcea.

Keywords: *restoration, conservation, pottery, consolidation, Babadag, Tulcea, Roman period.*

Cuvinte-cheie: *restaurare, conservare, ceramică, consolidare, Babadag, Tulcea, perioada romană.*

Piesele ceramice la care voi face referire în acest articol au fost descoperite în orașul Babadag, în anul 2005 (spațiul liceului-vecinătate, mormânt de incinerare), în urma unor săpături arheologice de salvare. În urma inventarierii mormântului de incinerare, au rezultat, printre altele: un opaiț, trei ulcioare cu disc și un ulcior simplu, căruia îi lipsește toarta.

Toate cele patru ulcioare au fost descoperite în stare fragmentară, cu excepția opaițului, datând din secolul III p. Chr. (perioada romană).

În continuare voi prezenta etapele procesului de restaurare pentru fiecare obiect, acestea fiind în general aceleași, ținând cont, în special, de starea de conservare.

1. OPAIȚ Nr. Inv. 52614

Este un obiect cu baza plană ce are bazinul circular, ciocul fiind aproape rotund.

Orificiul de alimentare și ansa nu sunt prea bine conservate și nu prezintă elemente decorative. Angoba este de culoare bej-marونی și este aplicată pe toată suprafața acestuia.

În ceea ce privește starea de conservare, aceasta este relativ bună, fiind descoperit întreg, cu depuneri de pământ, resturi vegetale și carbonați și, totodată, prezentând mici fracturi, încă din vechime precum și urme ale arderilor secundare.

După efectuarea investigațiilor de specialitate și stabilirea diagnosticului, am trecut la etapa conservării curative.

Pentru îndepărtarea depunerilor de resturi vegetale și sol, obiectul ceramic a fost imersat într-o baie cu apă caldă, cu detergent neionic C 2000, apoi, cu ajutorul unor pensoane cu fir moale, depunerile au fost îndepărtate sub jet de apă curentă. Operația a fost repetată până la eliminarea totală a depunerilor de sol și resturi vegetale.

Odată îndepărtate depunerile organice, am trecut la următoarea etapă, ce a constat în imersarea acestui obiect într-o baie cu soluție de acid citric, în proporție de 15%, pentru a îndepărta depunerile de carbonați.

Următoarea operație a fost aceea de neutralizare prin băi repetate sub flux de apă curentă și apă distilată, urmând apoi uscarea la temperatura ambientală, pe hârtie de filtru.

În urma operațiunilor de conservare curativă, obiectul ceramic are următoarele dimensiuni: înălțime: 25 mm; diametru maxim: 55 mm; diametru fund: 40 mm și, în general, o stare de conservare bună.

Foto 1. Obiectul înainte de restaurare, prezentare stare de conservare.

Foto 2 și 3. Fața și versoul obiectului după conservarea curativă.

2. ULCIOR CU DISC Nr. Inv. 52615

Piesa a fost descoperită în același loc, în stare fragmentară, fiind compusă din 14 fragmente de diferite dimensiuni, ceea ce reprezintă o aproximație 95% din suprafața acestuia, cu depuneri de resturi vegetale, pământ și calcar. După o analiză mai atentă, se pot observa fracturi de epocă, cu urme de fisuri și exfolieri.

După efectuarea investigațiilor de specialitate și stabilirea diagnosticului, trecem la procesul de restaurare propriu-zis, urmând etapele de lucru specifice, cu respectarea principiilor de restaurare.

Foto 4. Obiectul înainte de restaurare, prezentare stare de conservare.

Pentru îndepărtarea depunerilor de resturi vegetale și sol, fragmentele ceramice au fost imersate într-o baie cu apa călduță, cu detergent neionic C 2000, apoi, cu ajutorul unor pensule cu fir moale, depunerile au fost îndepărtate sub jet de apă curentă. Operația a fost repetată până la eliminarea totală a acestora.

Odată îndepărtate aceste depuneri am trecut la următoarea etapă ce a constat în aplicarea unui tratament chimic pentru îndepărtarea depunerilor de calcar, prin imersarea fragmentelor într-o baie cu soluție de acid citric, în proporție de 20%, utilizând perii de plastic cu fir moale, urmând apoi neutralizarea în băi repetate cu apă curentă și apă distilată.

Foto 5. Obiectul înainte de restaurare.

Verificarea neutralității este efectuată cu ajutorul hârtiei pH. Următoarea etapă a fost aceea de uscare la temperatura ambientală a fragmentelor ceramice, pe hârtie de filtru.

Următoarea etapă a constat în selectarea fragmentelor ceramice și apoi reconstituirea virtuală realizată conform profilului original.

Asamblarea fragmentelor ceramice a fost realizată cu adeziv poliacetat de vinil Aracet-E50, fără plastifiant, deoarece face parte din categoria materialelor reversibile. Procesul de asamblare va începe de la bază către buză.

Completarea zonelor lacunare s-a realizat prin turnarea unor plombe cu ipsos de modelaj pe o amprentă realizată din plastilină. Turnarea plombelor din ipsos se realizează la exterior, dinspre partea inferioară spre cea superioară.

Operațiunile de finisare s-au realizat la final cu ajutorul bisturiului, alături de hârtie abrazivă de diferite granulații. Praful de ipsos ce va pătrunde în porii vasului va fi îndepărtat prin pensularea suprafeței vasului cu perii cu fir moale, apoi se va folosi o perie cu fir mai aspru, înmuiată în apa distilată caldă. La final suprafața vasului va fi ștersă cu o cârpă moale.

La finalul procesului de restaurare am obținut un ulcior cu gura sub formă de disc, cu următoarele dimensiuni: înălțime: 140 mm; diametru gură: 20 mm; diametru gură cu disc: 50 mm; diametru bază: 30 mm; diametrul maxim: 115 mm, (dimensiuni medii spre

Foto 6 și 7. Obiectul în timpul restaurării.

mici), având o formă sferoconică, baza fiind inelară și scundă, fără alte elemente distinctive, gâtul scund și tronconic, gura circulară, cu buza sub formă de disc orizontal. Deasupra discului buza este înălțată vertical.

Totodată, vasul mai prezintă și o toartă ovală în secțiune, dispusă deasupra discului, aplicată în zona mediană a gâtului și deasupra punctului diametrului maxim.

Foto 8 și 9. Obiectul după restaurare.

3. ULCIOR Nr. Inv. 52616

Piesă descoperită în stare fragmentară (7 fragmente de diferite dimensiuni, ceea ce reprezintă cu aproximație 95% din suprafața acestuia), cu depuneri de resturi vegetale, pământ și calcar dispuse neuniform, fracturi, exfolieri și fisuri din epocă.

Diagnosticul fiind stabilit în urma analizelor de specialitate (cu lumină razantă și vizualizare la microscop) a stării de conservare, am trecut la procesul de restaurare propriu-zis, urmând etapele de lucru specifice.

Foto 10. Obiectul înainte de restaurare, prezentare stare de conservare.

Procesul de restaurare pentru aceste ulcioare se repetă, fiind aceleași etape de lucru.

Foto 11. Obiectul înainte de restaurare, după îndepărtarea în totalitate a depunerilor organice și anorganice.

Foto 12 și 13. Obiectul în timpul restaurării.

După finalizarea procesului de restaurare, prin respectarea procesului tehnologic (acesta fiind identic cu al celorlalte vase) am obținut un ulcior cu o formă sferoconică, căruia îi lipsește toarta încă din vechime, de dimensiuni medii spre mici, cu baza inelară și scundă, corpul ovoidal, gâtul înalt și tronconic, buza puternic evazată spre exterior până devine orizontală, având următoarele dimensiuni: înălțime: 150 mm; diametru gură: 55 mm; diametru bază: 35 mm; diametrul maxim: 100 mm.

Pasta ceramică din care a fost realizat ulciorul este de culoare roșiatică și se încadrează în categoria ceramicii fine, fiind de proveniență pontică, în partea superioară prezentând urme ale unei angobe de culoare maronie aplicată neuniform, precum și urme de arderi secundare.

Din punct de vedere al decorului, pe suprafața exterioară prezintă caneluri dispuse orizontal.

Foto 14 și 15. Obiectul după restaurare.

4. ULCIOR CU DISC Nr. Inv. 52617

Piesa a fost descoperită în stare fragmentară (3 fragmente de diferite dimensiuni, ceea ce reprezintă cu aproximație 95% din suprafața acestuia), cu depuneri de resturi vegetale, pământ și calcar, fracturi, fisuri și exfolieri încă din vechime.

Foto 16. Obiectul înainte de restaurare, prezentare stare de conservare.

Diagnosticul fiind stabilit în urma analizelor de specialitate ce vizează starea de conservare a fragmentelor ceramice, am trecut la procesul de restaurare propriu-zis, urmând etapele de lucru identice și specifice, prezentate mai sus pentru cele două ulcioare.

Foto 17. Obiectul înainte de restaurare, aspect după curățarea chimică cu acid citric 20%.

Foto 18 și 19. Obiectul în timpul restaurării.

La finalul procesului de restaurare am obținut un ulcior de dimensiuni medii spre mici, având o formă sferoconică, cu baza inelară și scundă fără alte elemente distinctive, gâtul scund și tronconic, gura fiind circulară, cu buza sub formă de disc orizontal.

Vasul mai prezintă și o toartă lamelară în secțiune, fiind aplicată în zona mediană a gâtului și deasupra punctului diametrului maxim, cu următoarele dimensiuni: înălțime: 170 mm; diametru gură: 20 mm; diametru gură cu disc: 55 mm; diametru bază: 40 mm; diametrul maxim: 150 mm. Suprafața exterioară a vasului, pe jumătatea superioară, este acoperită cu o angobă roșie, aplicată neuniform.

Foto 20 și 21. Obiectul după restaurare.

5. ULCIOR CU DISC Nr. Inv. 52618

Piesa a fost descoperită în stare fragmentară (7 fragmente de diferite dimensiuni, ceea ce reprezintă cu aproximație 95% din suprafața acestuia), cu depuneri de resturi vegetale, pământ și calcar, fracturi, fisuri și exfolieri din epocă.

Foto 22. Obiectul înainte de restaurare, prezentare stare de conservare.

Foto 23. Obiectul înainte de restaurare, fragmentele curățate chimic.

Odată ce au fost efectuate investigațiile de specialitate și diagnosticul a fost stabilit, am trecut la restaurarea propriu-zisă, identică cu procesul de restaurare realizat pentru celelalte trei ulcioare prezentate mai sus.

Foto 24 și 25. Obiectul în timpul restaurării.

La sfârșitul procesului de restaurare am obținut un ulcior cu gura sub formă de disc, de dimensiuni medii spre mici, având o formă sferoconică cu baza inelară (ce lipsește parțial) și scundă, fără alte elemente distinctive. Gâtul este scund și tronconic iar gura circulară cu buza sub formă de disc orizontal. Deasupra discului, buza este înălțată vertical. Vasul mai prezintă și o toartă ovală în secțiune, dispusă pe zona mediană a gâtului și deasupra punctului diametrului maxim.

Pasta ceramică din care este realizat ulciorul este de culoare roșiatică și se încadrează în categoria ceramicii fine, având în compoziție particule de mică argintie și calcar cu angoba de culoare maronie, fiind de proveniență pontică.

Dimensiunile obținute după finalizarea procesului de restaurare sunt următoarele: înălțime: 110 mm; diametru gură: 18 mm; diametru gură cu disc: 35 mm; diametru bază: 35 mm; diametrul maxim: 90 mm.

Foto 26 și 27. Obiectul după restaurare.

Foto 28 și 29. Inventarul ceramic complet al mormântului de incinerare, restaurat.